



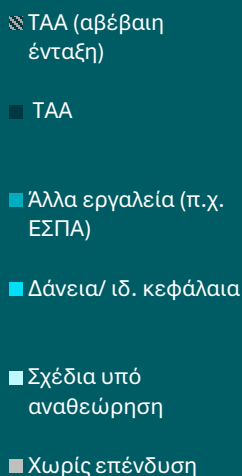
# Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις:

Επενδυτική διάθεση και στρατηγικές

*Α' Εξάμηνο 2024*

# Ουσιωδώς ευεργετική η επίδραση των ευρωπαϊκών πόρων για τις ΜμΕ, παρά τις αρρυθμίες στην απορρόφησή τους

Επενδύσεις τομέα ΜμΕ (% τομέα ΜμΕ)



Σταθερή επενδυτική διάθεση επιδεικνύουν οι ελληνικές ΜμΕ, με το 1/2 αυτών να δηλώνει επενδυτικά ενεργό τόσο την προηγούμενη όσο και την επόμενη τριετία. Παράλληλα, το ύψος της μέσης επένδυσης σταθερά αγγίζει το 1/5 του κύκλου εργασιών. Ωστόσο, ανησυχία εγείρει το γεγονός ότι το 11% του τομέα (το 20% των επενδυτών) δηλώνει μία ασάφεια ή τάση αναθεώρησης επενδυτικών σχεδίων λόγω των συνθηκών υψηλής αβεβαιότητας που επικρατούν.

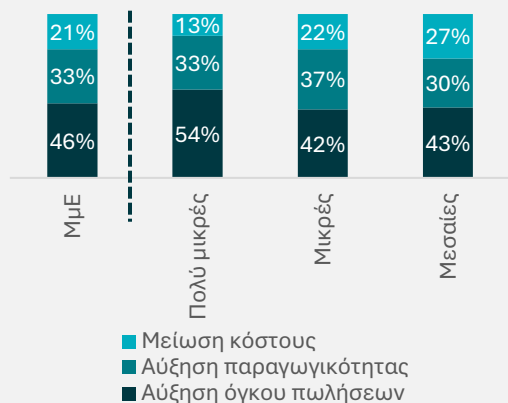
Σημαντικό ρόλο στις επενδυτικές δράσεις διαδραματίζουν χρηματοδοτικά εργαλεία (όπως ΕΣΠΑ), με σταθερό ενδιαφέρον για αξιοποίησή τους από το 1/4 του τομέα. Από τα εργαλεία αυτά, ξεχωρίζει ο διευρυνόμενος ρόλος του Ταμείου Ανάκαμψης από 4% την προηγούμενη τριετία σε 7% την επόμενη (με δυνατότητα υπό προϋποθέσεις να φτάσει το 18%), με ένα 2% να στοχεύει σε αξιοποίησή του και στις δύο περιόδους.

Κατηγορίες επενδύσεων ΜμΕ (% τομέα ΜμΕ)



Όσον αφορά τις επενδυτικές κατευθύνσεις των ΜμΕ για την επόμενη τριετία, υψηλότερη προτεραιότητα δίνεται στην επέκταση παγίων, τις ψηφιακές και πράσινες επενδύσεις (11-12% του τομέα), ενώ σχετικά χαμηλότερα βρίσκονται επενδύσεις σχετικές με καινοτομία, εξωστρέφεια και συνεργασίες (5-7% του τομέα). Αξίζει να σημειωθεί ότι σε σχεδόν όλες τις κατηγορίες εντοπίζεται σχετικά σταθερό ενδιαφέρον μεταξύ της προηγούμενης και της επόμενης τριετίας. Εξαιρέση αποτελούν οι ψηφιακές επενδύσεις, όπου το ενδιαφέρον την προηγούμενη τριετία ήταν τριπλάσιο (35% των ΜμΕ) - εύρημα συνεπές με την κορύφωση των επενδύσεων σε εξοπλισμό τεχνολογίας και πληροφορικής στο διάστημα αμέσως μετά την πανδημία.

Κύριος στόχος επενδυτικών σχεδίων (% ΜμΕ με σχέδια επενδύσεων)



Εμβαθύνοντας στον κύριο στόχο των επενδυτικών σχεδίων των ΜμΕ για την επόμενη τριετία, το 1/2 σχεδόν του τομέα επενδύει προκειμένου να υποστηρίξει πρωτογενείς στρατηγικές μεγέθυνσης, με το ποσοστό στις πολύ μικρές επιχειρήσεις να είναι συγκριτικά υψηλότερο (54% έναντι 42%-43% για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις). Ωστόσο το υπόλοιπο 54% του τομέα ακολουθεί πιο «ώριμες» στρατηγικές ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας (είτε μείωση κόστους είτε αύξησης παραγωγικότητας).

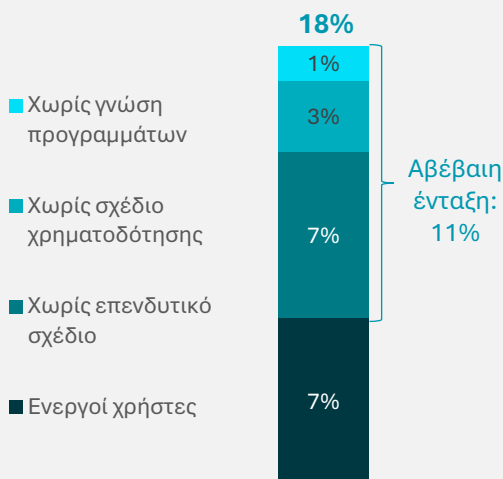
Πηγή: Έρευνα Συγκυρίας ΕΤΕ

**Απορρόφηση Ταμείου Ανάκαμψης\***  
(Δις €)

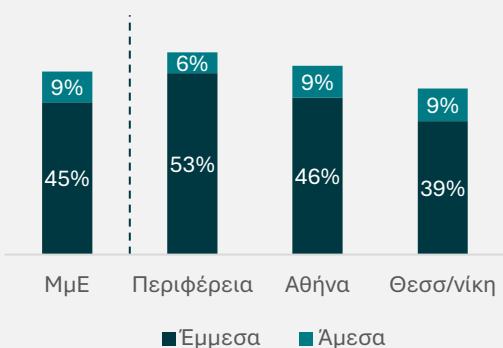


Στοιχεία επιχορηγήσεων έως Δεκ. 2023  
Στοιχεία δανείων έως Μάιο 2024

**Δυνητική αξιοποίηση Ταμείου Ανάκαμψης**  
(επόμενη τριετία, % τομέα ΜμΕ)



**Οφέλη Ταμείου Ανάκαμψης\*\***  
(% τομέα ΜμΕ)



\*\*Άμεσο όφελος: Άντληση κεφαλαίων από το ΤΑΑ για χρηματοδότηση επένδυσης (ολοκληρωμένη επένδυση ή ενεργό ενδιαφέρον).

Έμμεσο όφελος: Αύξηση αποδοτικότητας από υποδομές χρηματοδοτούμενες από το Ταμείο Ανάκαμψης ή/και αύξηση πωλήσεων από συμμετοχή σε έργα χρηματοδοτούμενα από το ΤΑΑ.

Πηγές: ΤτΕ, Έρευνα Συγκυρίας ΕΤΕ, Εκτιμήσεις Εθνικής Τράπεζας

Δεδομένης της συμβολής των χρηματοδοτικών προγραμμάτων στην υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων των ΜμΕ, σημαντικό είναι να διασφαλισθεί η πλήρης αξιοποίηση των διαθέσιμων προγραμμάτων. Εστιάζοντας στο Ταμείο Ανάκαμψης, η απορρόφηση στην Ελλάδα είναι σχετικά υψηλή καθώς κατατάσσεται στις 4 χώρες άνω του ευρωπαϊκού μέσου όρου, έχοντας λάβει από την ΕΕ το 42% των πόρων που της αναλογούν (€7,6 δις επιχορηγήσεων και €7,3 δις δανείων). Δεδομένου αυτού, το βασικό στοίχημα πλέον ανάγεται στην όσο πιο άμεση αξιοποίησή τους από τους τελικούς δικαιούχους (27% των πόρων προς τις τράπεζες έχει εγκριθεί και συμβασιοποιηθεί). Συγκεκριμένα, καθώς η έγκριση των δανείων είναι συνδεδεμένη με συγκεκριμένο επενδυτικό σχέδιο, ζητούμενο αποτελεί αρχικά (i) η ταχύτερη δυνατή αδειοδότηση και στη συνέχεια (ii) μια αποτελεσματική κατασκευαστική διαδικασία με τις μικρότερες χρονοκαθυστερήσεις.

Παράλληλα, η έρευνά μας ανέδειξε ένα «σχετικό δισταγμό» των επιχειρήσεων για αιτήσεις, καθώς μόλις το 7% των ΜμΕ (1/3 αυτών με δυνητικό ενδιαφέρον) έχουν καταθέσει αίτηση για αξιοποίηση του προγράμματος. Ως κύριος παράγοντας που καθυστερεί την πρόοδο των διαδικασιών ξεχωρίζει η ολοκλήρωση των απαραίτητων επενδυτικών σχεδίων (για 7% των ΜμΕ), φανερώνοντας ανάγκη για καθοδήγηση και αναβάθμιση του οικονομικού εγγραμματισμού των ΜμΕ, ώστε να ανταποκριθούν σε απαιτητικές διαδικασίες. Ακολουθούν δυσκολίες στη συγκέντρωση του απαιτούμενου κεφαλαίου και αναμονή για κατάλληλα προγράμματα (3% και 1% των ΜμΕ, αντίστοιχα), υποδεικνύοντας ανάγκη ενημέρωσης για διαθέσιμες επιλογές στα δύο αυτά πεδία.

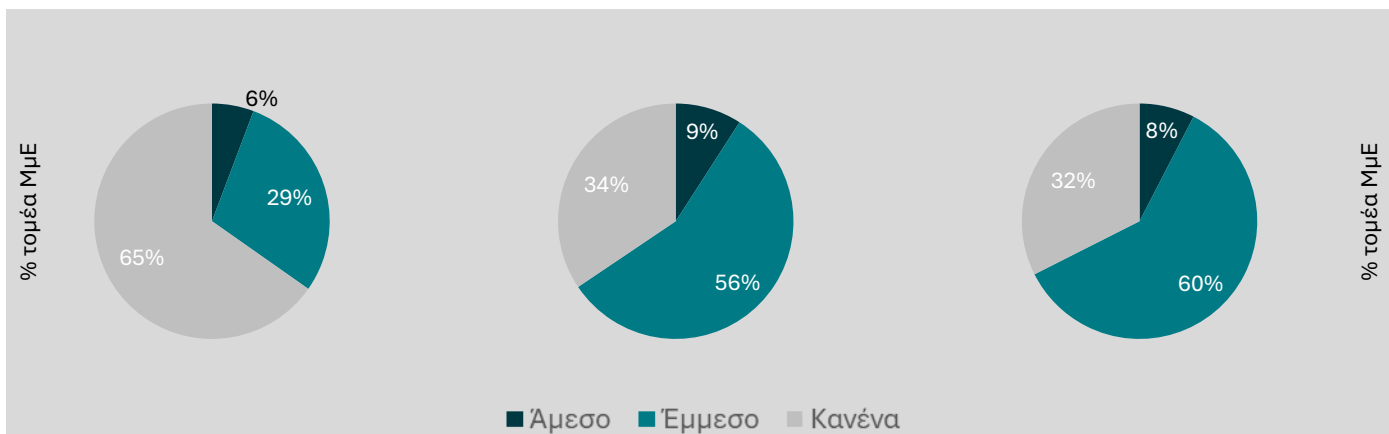
Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμα και επιχειρήσεις που δυσκολεύονται να προχωρήσουν οι ίδιες σε χρήση προγραμμάτων για τις επενδύσεις τους, αναγνωρίζουν αξία από την ευρύτερη συνεισφορά των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης. Συγκεκριμένα, το 9% των ΜμΕ εκτιμά άμεσο όφελος (4% έχει ήδη ωφεληθεί και ένα επιπλέον 5% αναμένει να ωφεληθεί από τους εν λόγω πόρους στο άμεσο μέλλον). Ωστόσο, εξαιρετικής σημασίας είναι το γεγονός ότι ένα επιπλέον 45% του τομέα εκτιμά ότι θα έχει δευτερογενείς ωφέλειες. Αυτές αφορούν είτε i) αυξημένες πωλήσεις λόγω συνεργειών από έργα ή επενδύσεις χρηματοδοτούμενες από το Ταμείο, είτε ii) αυξημένη αποδοτικότητα εξαιτίας νέων υποδομών που υλοποιούνται μέσω του Ταμείου. Σημειώνεται ότι τα οφέλη των χρηματοδοτικών προγραμμάτων φαίνεται να διαχέονται σε εντονότερο βαθμό σε επιχειρήσεις της περιφέρειας, όπου 62% των ΜμΕ δηλώνουν συνολικά θετικές επιδράσεις (έναντι 50-55% σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη), συμβάλλοντας έτσι στην ισόρροπη κατανομή της οικονομικής ανάπτυξης.

## Παράρτημα Ι: Ανάλυση ανά μέγεθος<sup>[1]</sup>

### Επενδυτικές στρατηγικές ΜμΕ



### Οφέλη Ταμείου Ανάκαμψης<sup>[2]</sup>



[1] Τα μεγέθη των επιχειρήσεων στην παρούσα ενότητα διακρίνονται βάσει του κύκλου εργασιών τους ως εξής (σε εκ. €): Πολύ μικρές (0 – 0,5), Μικρές (0,5 – 2,5) και Μεσαίες (2,5 – 10)

[2] Άμεσο όφελος: Άντληση κεφαλαίων από το ΤΑΑ για χρηματοδότηση επένδυσης (ολοκληρωμένη επένδυση ή ενεργό ενδιαφέρον). Έμμεσο όφελος: Αύξηση αποδοτικότητας από υποδομές χρηματοδοτούμενες από το Ταμείο Ανάκαμψης ή/και αύξηση πωλήσεων από συμμετοχή σε έργα χρηματοδοτούμενα από το ΤΑΑ.

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Περί το 1/2 των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων προσανατολίζεται σε επενδυτικές στρατηγικές για την επόμενη τριετία, με τις πολύ μικρές επιχειρήσεις να παρουσιάζουν σχετικά χαμηλότερο επενδυτικό ενδιαφέρον. Παράλληλα σημαντικές διαφοροποιήσεις εντοπίζονται στις δευτερογενείς επιδράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης με τις μεσαίες επιχειρήσεις να αποκομίζουν έμμεσα οφέλη σε μεγαλύτερο βαθμό. Πιο συγκεκριμένα:

**Πολύ μικρές επιχειρήσεις:** Στο 40% αντιστοιχεί το ποσοστό των πολύ μικρών επιχειρήσεων που σχεδιάζουν επενδύσεις, εκ των οποίων το 16% επιθυμεί τη χρήση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης. Επιπλέον, το 32% των πολύ μικρών επιχειρήσεων απολαμβάνει σημαντικά οφέλη από την υλοποίηση δράσεων του Ταμείου Ανάκαμψης.

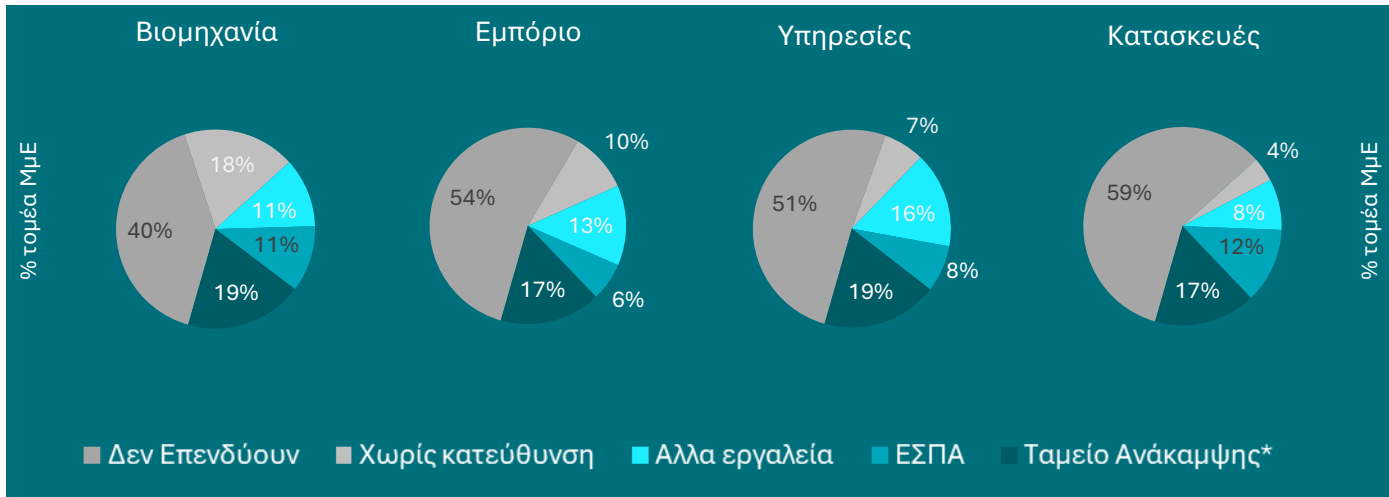
**Μικρές επιχειρήσεις:** Το 1/2 των μικρών επιχειρήσεων σχεδιάζει επενδύσεις για την επόμενη τριετία, με το 16% αυτών να επιδιώκει τη χρήση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης για να τις υλοποιήσει. Παράλληλα, το 61% των επιχειρήσεων του τομέα αποκομίζει σημαντικά οφέλη από το Ταμείο Ανάκαμψης.

**Μεσαίες επιχειρήσεις:** Στο 56% διαμορφώθηκε το ποσοστό των μεσαίων επιχειρήσεων που είναι εξοπλισμένες με επενδυτική διάθεση, με το 21% από αυτές να παρουσιάζει ενδιαφέρον για ένταξη στο Ταμείο Ανάκαμψης. Επιπλέον, το 65% των επιχειρήσεων του τομέα αναφέρει πως ωφελείται σε σημαντικό βαθμό από τις δράσεις του Ταμείου.

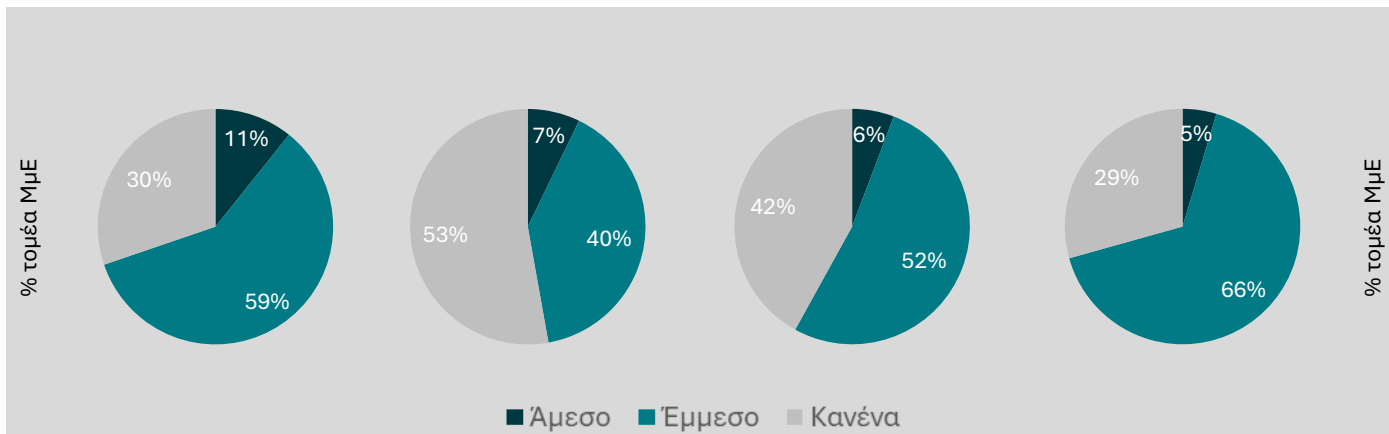
\*Περιλαμβάνει το σύνολο του δυνητικού ενδιαφέροντος για το Ταμείο Ανάκαμψης

## Παράρτημα II: Ανάλυση ανά κλάδο

### Επενδυτικές στρατηγικές ΜμΕ



### Οφέλη Ταμείου Ανάκαμψης<sup>[1]</sup>



[1] Άμεσο όφελος: Άντληση κεφαλαίων από το ΤΑΑ για χρηματοδότηση επένδυσης (ολοκληρωμένη επένδυση ή ενεργό ενδιαφέρον). Έμμεσο όφελος: Αύξηση αποδοτικότητας από υποδομές χρηματοδοτούμενες από το Ταμείο Ανάκαμψης ή/και αύξηση πωλήσεων από συμμετοχή σε έργα χρηματοδοτούμενα από το ΤΑΑ.

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Περί τα 2/5 των ΜμΕ όλων των κλάδων στρέφονται στην υλοποίηση επενδύσεων, με εξαίρεση τη βιομηχανία που εμφανίζει υψηλότερη επενδυτική διάθεση, ενώ περί το 1/5 των ΜμΕ σε όλους τους κλάδους δείχνει ενδιαφέρον για ένταξη του στο Ταμείο Ανάκαμψης. Επιπλέον, το ποσοστό των ΜμΕ που αποκομίζει σημαντικά οφέλη από το Ταμείο Ανάκαμψης είναι υψηλό, εμφανίζοντας διαφορές ανά κλάδο. Αναλυτικότερα:

**Βιομηχανία:** Το 60% των ΜμΕ στη βιομηχανία εμφανίζει ενδιαφέρον για επενδύσεις, από τις οποίες το 19% να προσβλέπει στην αξιοποίηση των κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης. Παράλληλα, το Ταμείο Ανάκαμψης επιδρά σημαντικά στο 65% των ΜμΕ του κλάδου.

**Εμπόριο:** Στο 46% διαμορφώθηκε το ποσοστό των ΜμΕ στο εμπόριο που κατευθύνεται σε επενδυτικές στρατηγικές, με το 17% του τομέα να σχεδιάζει χρήση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης. Επιπλέον, το 44% των ΜμΕ του τομέα απολαμβάνει σημαντικά οφέλη από το Ταμείο Ανάκαμψης.

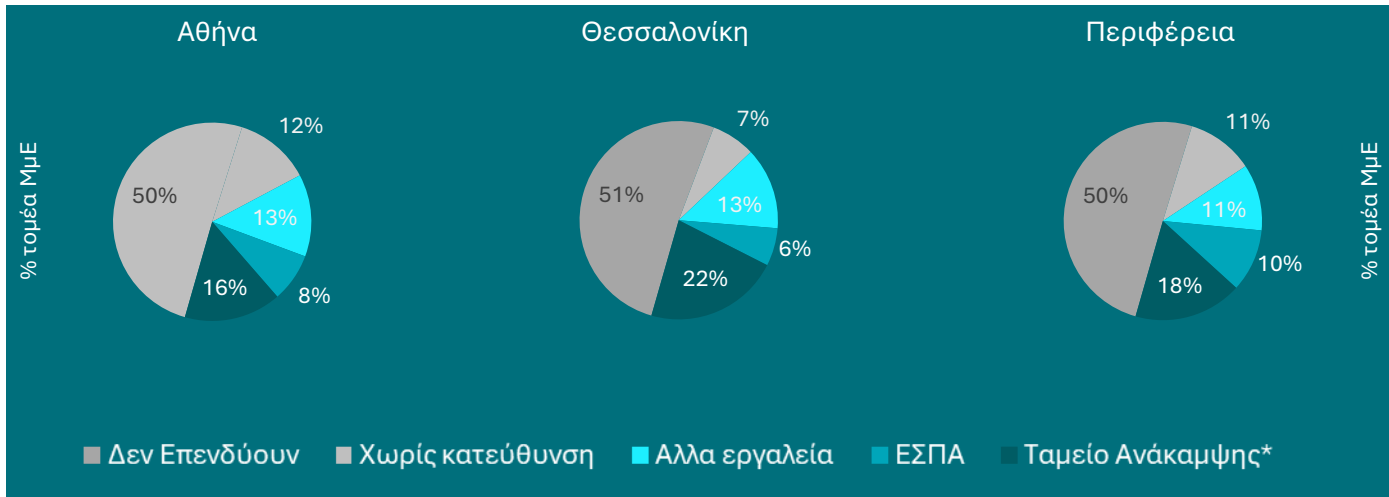
**Υπηρεσίες:** Το 49% των ΜμΕ στις υπηρεσίες προσανατολίζεται σε επενδύσεις, με το 19% να επιδιώκει εξασφάλιση πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης. Παράλληλα, το 58% των επιχειρήσεων του τομέα λαμβάνει σημαντικά οφέλη από το Ταμείο Ανάκαμψης.

**Κατασκευές:** Στο 47% διαμορφώθηκε το ποσοστό των ΜμΕ στις κατασκευές που είναι εξοπλισμένες με επενδυτική διάθεση, με το 17% του τομέα να δείχνει διάθεση αξιοποίησης του Ταμείου Ανάκαμψης. Τέλος, το Ταμείο Ανάκαμψης επιδρά ουσιαστικά στο 70% των ΜμΕ του τομέα.

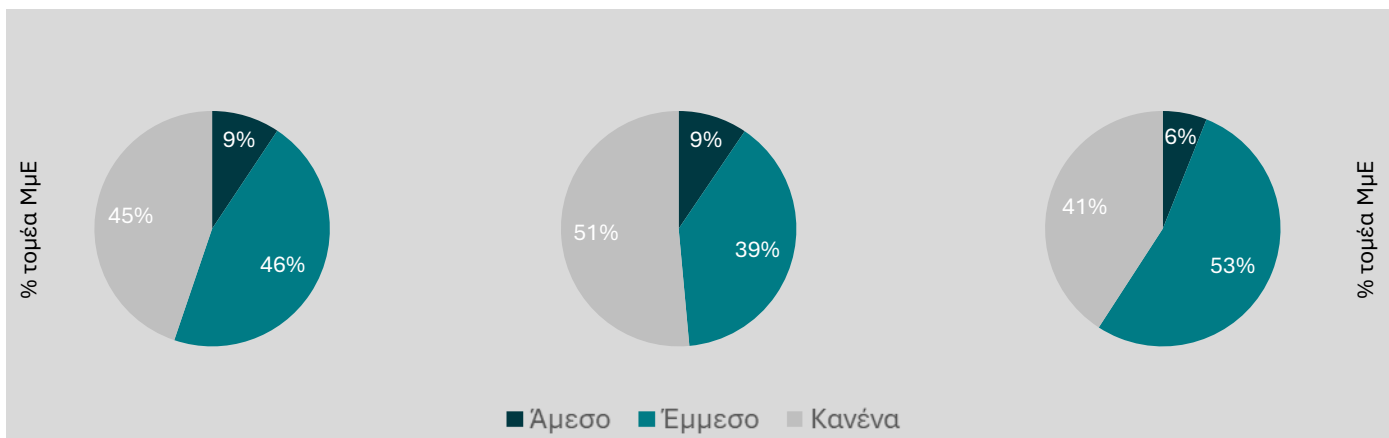
\*Περιλαμβάνει το σύνολο του δυνητικού ενδιαφέροντος για το Ταμείο Ανάκαμψης

## Παράρτημα III: Ανάλυση ανά περιοχή

### Επενδυτικές στρατηγικές ΜμΕ



### Οφέλη Ταμείου Ανάκαμψης<sup>[1]</sup>



[1] Άμεσο όφελος: Άντληση κεφαλαίων από το ΤΑΑ για χρηματοδότηση επένδυσης (ολοκληρωμένη επένδυση ή ενεργό ενδιαφέρον). Έμμεσο όφελος: Αύξηση αποδοτικότητας από υποδομές χρηματοδοτούμενες από το Ταμείο Ανάκαμψης ή/και αύξηση πωλήσεων από συμμετοχή σε έργα χρηματοδοτούμενα από το ΤΑΑ.

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Παρόμοιο επενδυτικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ΜμΕ σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές, με τις ΜμΕ της Θεσσαλονίκης να δείχνουν συγκριτικά πιο πρόθυμες να αξιοποιήσουν κονδύλια του Ταμείου Ανάκαμψης. Παράλληλα, οι δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης παράγουν δευτερογενείς ωφέλειες για σημαντικό ποσοστό των ΜμΕ σε κάθε περιοχή, με την περιφέρεια να ξεχωρίζει. Πιο συγκεκριμένα:

**Αθήνα:** Στο 50% αντιστοιχεί το ποσοστό των ΜμΕ της Αθήνας που έχει επενδυτικά σχέδια, εκ των οποίων το 16% κατευθύνεται στη χρήση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης. Επιπλέον, το 55% των επιχειρήσεων του τομέα λαμβάνει σημαντικά οφέλη από την αξιοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης.

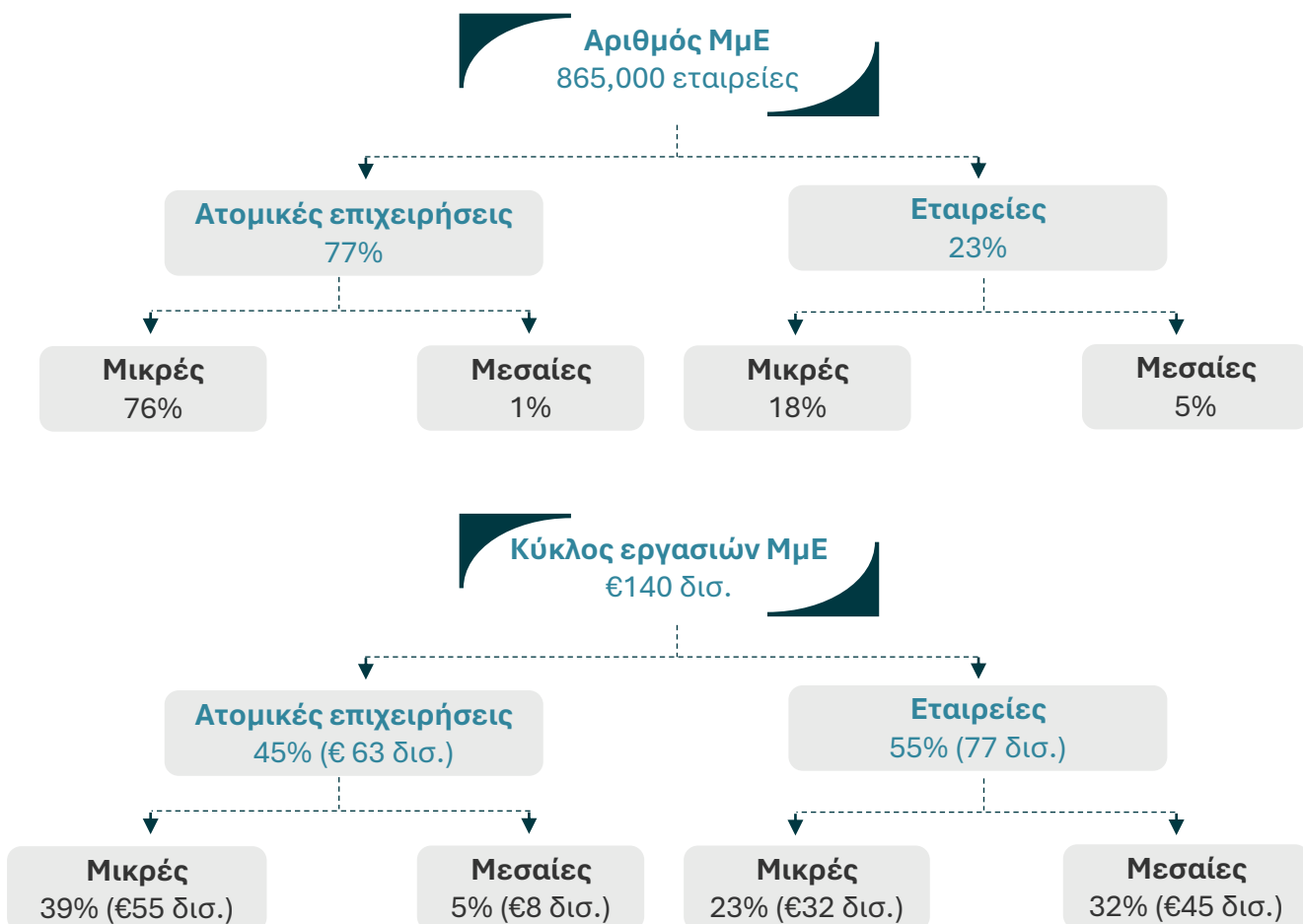
**Θεσσαλονίκη:** Το 49% των ΜμΕ με έδρα τη Θεσσαλονίκη προσανατολίζεται σε επενδυτικές στρατηγικές, με το 66% του τομέα να προσανατολίζεται στην εξασφάλιση πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης. Παράλληλα, το 48% των επιχειρήσεων του τομέα απολαμβάνει σημαντικά οφέλη από το Ταμείο Ανάκαμψης.

**Περιφέρεια:** Στο 50% διαμορφώθηκε το ποσοστό των επιχειρήσεων της περιφέρειας που σχεδιάζουν επενδύσεις, με το 18% του τομέα να εμφανίζει ενδιαφέρον για ένταξη στο Ταμείο Ανάκαμψης. Τέλος, το Ταμείο Ανάκαμψης ωφελεί σημαντικά το 59% των περιφερειακών ΜμΕ.

\*Περιλαμβάνει το σύνολο του δυνητικού ενδιαφέροντος για το Ταμείο Ανάκαμψης

## Παράρτημα IV: Μεθοδολογία

Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα



Για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζονται: **μικρές** οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών χαμηλότερο του €1 εκατ. και **μεσαίες** οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μεταξύ €1 εκατ. και €10 εκατ..

Στην άνω χαρτογράφηση τα χαρακτηριστικά κάθε κατηγορίας προσεγγίστηκαν βάσει κατηγοριοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που διακρίνει τις επιχειρήσεις βάσει αριθμού εργαζομένων (**μικρές**: έως 10 εργαζόμενοι και **μεσαίες**: 10-50 εργαζόμενοι).

Πηγές: : Ευρωπαϊκή επιτροπή (SBA Factsheet 2019), Eurostat, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Διαρθρωτική Έρευνα Επιχειρήσεων 2018), Εκτιμήσεις ΕΤΕ

- Οι σχεδόν 870,000 ΜμΕ στην Ελλάδα συνεισφέρουν ετησίως κύκλο εργασιών της τάξης των €140 δισ.
- Τα 4/5 των ΜμΕ αντιστοιχούν σε ατομικές επιχειρήσεις, οι οποίες καλύπτουν αντίστοιχο μερίδιο στο σύνολο του εγχώριου εταιρικού τομέα (έναντι μόλις 1/2 του εταιρικού τομέα στην Ευρώπη).
- Αν και σε αριθμό υπερτερούν οι ατομικές επιχειρήσεις, το μεγαλύτερο μερίδιο του κύκλου εργασιών (της τάξης του 60%) παράγεται από εταιρείες διάφορων νομικών μορφών (ΑΕ, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ κτλ.).

## Παράρτημα IV: Μεθοδολογία

### Περιγραφή δείγματος

Κατανομή αριθμού εταιρειών δείγματος <sup>[1][2]</sup>					
Κύκλος εργασιών (εκ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο
(0 – 0,1]	39	42	41	11	133
(0,1 – 0,5]	43	40	41	9	133
(0,5 – 1]	16	23	28	12	79
(1 – 2,5]	29	25	22	9	85
(2,5 – 5]	26	27	22	7	82
(5 – 10]	30	27	21	10	88
<b>Σύνολο</b>	<b>183</b>	<b>184</b>	<b>175</b>	<b>58</b>	<b>600</b>

[1] Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των στοιχείων υπάρχει πιθανότητα αποκλίσεων της τάξης του 10%

[2] Αφορά το σταθερό δείγμα για την κατασκευή των διαχρονικών δεικτών

Σύνθεση εταιρικού τομέα ΜμΕ <sup>[3]</sup>					
Κύκλος εργασιών (εκ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο
(0 – 0,1]	7%	7%	7%	2%	22%
(0,1 – 0,5]	7%	7%	7%	2%	22%
(0,5 – 1]	4%	4%	4%	2%	14%
(1 – 2,5]	3%	4%	4%	1%	13%
(2,5 – 5]	3%	4%	5%	1%	14%
(5 – 10]	4%	5%	5%	1%	14%
<b>Σύνολο</b>	<b>28%</b>	<b>31%</b>	<b>32%</b>	<b>9%</b>	<b>100%</b>

[3] Βάσει κύκλου εργασιών, σταθμισμένος μέσος όρος τελευταίας δεκαετίας

Πηγές: Μητρώο επιχειρήσεων Ελ.Στατ. (2020), ICAP, Eurostat, Εκτιμήσεις ETE

- Η ανάλυση αφορά δείγμα επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών έως €10 εκατ., τις οποίες για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζουμε ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ).
- Η επιλογή των εταιρειών έγινε μέσω διαστρωματικής δειγματοληψίας (stratified sampling method), κατά τα πρότυπα αντίστοιχων ερευνών που πραγματοποιούνται από διεθνείς οργανισμούς. Ειδικότερα, επιλέχθηκαν συνολικά 600 εταιρείες για το σταθερό δείγμα, με τρόπο τέτοιο ώστε να κατανέμονται ομοιόμορφα βάσει δύο βασικών παραγόντων: την τάξη του κύκλου εργασιών (6 τάξεις μεγέθους) και τον κλάδο δραστηριοποίησης (Βιομηχανία, Εμπόριο, Υπηρεσίες, Κατασκευές).
- Προκειμένου να προκύψουν συμπεράσματα αντιπροσωπευτικά του εταιρικού τομέα ΜμΕ, πραγματοποιήθηκε στάθμιση των απαντήσεων ανάλογα με τη συμμετοχή της κάθε υποκατηγορίας στο συνολικό κύκλο εργασιών του τομέα. Με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν συμπεράσματα (i) ανά μέγεθος, (ii) ανά κλάδο και (iii) συνολικά για τον εταιρικό τομέα ΜμΕ. Βάσει της μεθοδολογίας, οι διακρίσεις που γίνονται κατά την ανάλυση που ακολουθεί αναφέρονται κατά κανόνα σε μερίδια βάσει συνεισφοράς στον κύκλο εργασιών και όχι βάσει αριθμού εταιρειών.



## Παράρτημα IV: Μεθοδολογία

### Κατασκευή Δείκτη Εμπιστοσύνης

- Στοχεύοντας στην κατασκευή ενός δείκτη εμπιστοσύνης για τις ΜμΕ, έχουμε συμπεριλάβει κάποιες βασικές ερωτήσεις που αποτυπώνουν το επίπεδο δραστηριότητας κατά το προηγούμενο και επόμενο εξάμηνο. Το πρότυπο των ερωτήσεων βασίζεται στο εναρμονισμένο ερωτηματολόγιο που προτείνουν ο ΟΟΣΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βελτιώνοντας έτσι τη συγκρισιμότητα του δείκτη.
- Οι ερωτήσεις του δείκτη έχουν 3 εναλλακτικές απαντήσεις: αύξηση (+), σταθερότητα (=), μείωση (-) ή υψηλότερο από το κανονικό (+), κανονικό (=), χαμηλότερο από το κανονικό (-). Αρχικά μετατρέπουμε τον αριθμό των απαντήσεων ανά κατηγορία (+,=,-) σε ποσοστά και στη συνέχεια υπολογίζουμε το καθαρό ισοζύγιο αφαιρώντας το ποσοστό των (-) από το ποσοστό των (+). δεύτερο εξάμηνο, ο δείκτης εμπιστοσύνης για κάθε κλάδο είναι ο μέσος όρος των καθαρών ισοζυγίων για τις παρακάτω ερωτήσεις:
  - ✓ Για τη βιομηχανία: Επίπεδο παραγγελιών, επίπεδο αποθεμάτων και μελλοντική τάση παραγωγής.
  - ✓ Για τις υπηρεσίες: Κατάσταση επιχείρησης προηγούμενου εξάμηνου, παρελθοντική και μελλοντική τάση ζήτησης.
  - ✓ Για το εμπόριο: Επίπεδο αποθεμάτων, παρελθοντική και μελλοντική ζήτηση.
  - ✓ Για τις κατασκευές: Επίπεδο ανεκτέλεστου υπολοίπου και μελλοντική τάση απασχόλησης.
- Για το σύνολο του εταιρικού τομέα των ΜμΕ, ο δείκτης εμπιστοσύνης εκτιμήθηκε ως ένας σταθμισμένος μέσος όρος των επιμέρους κλάδων (με σταθμίσεις τα μερίδια του κύκλου εργασιών των κλάδων στην οικονομία).
- Η τακτική διενέργεια της έρευνας σε εξαμηνιαία βάση θα μας προσφέρει την εικόνα της διαχρονικής πορείας των ΜμΕ, όπως θα αποτυπώνεται στο δείκτη. Για την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, η σύγκριση θα διενεργείται μεταξύ του τρέχοντος επιπέδου του δείκτη και του μακροχρόνιου μέσου όρου του (με σκοπό τη διόρθωση ενδεχόμενης υπέρμετρης αισιοδοξίας ή απαισιοδοξίας (over-optimism or over-pessimism bias)).
- Στην πορεία του δείκτη εμπιστοσύνης (όπως και σε τυχόν άλλες διαχρονικές αναλύσεις) δεν λαμβάνεται υπόψη το κλείσιμο εταιρειών παρά μόνο η εξελίξεις που αφορούν τις επιχειρήσεις που βρίσκονται σε λειτουργία κατά την περίοδο διενέργειας της έρευνας.

## Παράρτημα IV: Μεθοδολογία

### Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

- Εταιρία: KANTAR
- Μεθοδολογία: Ποσοτική έρευνα, με τη μορφή τηλεφωνικών συνεντεύξεων (Computer Aided Telephone Interviewing- C.A.T.I.), με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου 20 λεπτών.
- Δείγμα: Συνολικά διεξήχθησαν 602 συνεντεύξεις:
  - ✓ 345 επιχειρήσεις με τζίρο μέχρι 1εκ. ευρώ (ελεύθεροι επαγγελματίες, ατομικές επιχειρήσεις, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ, ΑΕ)
  - ✓ 255 επιχειρήσεις με τζίρο από 1-10εκ. ευρώ (ΟΕ, ΕΕ, ΑΕ, ΕΠΕ)
- Γεωγραφική κάλυψη:
  - ✓ Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Λάρισα, Πάτρα, Αλεξανδρούπολη, Καλαμάτα, Κοζάνη
- Δειγματοληψία: Πολυσταδιακή, στρωματοποιημένη, μη αναλογική δειγματοληψία ως προς κλάδο, τάξη μεγέθους τζίρου & περιοχή σε κάθε ένα από τα δύο υπο-δείγματα. Quotas ως προς το μέγεθος του τζίρου για το booster δείγμα.
- Στατιστικό σφάλμα: στο σύνολο κάθε υπό-δείγματος των 600 επιχειρήσεων το μέγιστο στατιστικό σφάλμα είναι +/- 4,15% σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95%.
- Περίοδος διεξαγωγής: 13/3/2024-15/4/2024
- Διεξαγωγή: Η έρευνα διεξήχθη σύμφωνα με τους κώδικες δεοντολογίας της ESOMAR και του ΣΕΔΕΑ και τις προδιαγραφές ποιοτικού ελέγχου που ορίζονται από τον ΠΕΣΣ (Ποιοτικός Έλεγχος Συλλογής Στοιχείων). Για την διεξαγωγή της έρευνας πεδίου εργάστηκαν 39 ερευνητές και 2 επιθεωρητές, με εμπειρία και εξειδίκευση σε έρευνες επιχειρήσεων.

## Αποποίηση Ευθύνης

Η παρούσα έκθεση καταρτίστηκε από τη Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, και προορίζεται αποκλειστικά ως απλή αναφορά για την ενημέρωση εμπειρων και ειδικευμένων επενδυτών, οι οποίοι αναμένεται και θεωρούνται απολύτως ικανοί να λαμβάνουν επενδυτικές αποφάσεις χωρίς να βασίζονται στο περιεχόμενο της έκθεσης, δηλαδή μόνον εφόσον πραγματοποιήσουν ίδια ανεξάρτητη έρευνα σε πηγές της επιλογής τους. Η παρούσα έκθεση δεν συνιστά επενδυτική έρευνα ούτε σύσταση για έρευνα, και ως τέτοια δεν καταρτίστηκε βάσει νομικών απαιτήσεων με σκοπό τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της επενδυτικής έρευνας. Οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρούσα έκθεση δεν συνιστούν παροχή επενδυτικών συμβουλών και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ή να θεωρηθούν σαν πρόταση ή προτροπή για αγορές ή πωλήσεις ή προώθηση προσφοράς ή προτροπής για αγορές ή πωλήσεις ή για συμμετοχή σε σύμβαση αναφορικά με κάθε χρεόγραφο, προϊόν, υπηρεσία ή επένδυση. Οι πληροφορίες ή οι απόψεις που περιέχονται στην παρούσα έκθεση δεν επαρκούν για να στηρίξουν μια επενδυτική απόφαση – και δεν συνιστούν δήλωση ή εγγύηση όσον αφορά τις μελλοντικές επιδόσεις οποιουδήποτε χρηματοπιστωτικού μέσου, πίστωσης, συναλλαγματικής ισοτιμίας ή άλλου μέτρου της αγοράς ή της οικονομίας. Οι επιδόσεις που έχουν σημειωθεί στο παρελθόν δεν αποτελούν αξιόπιστη ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. Δηλώνεται δεόντως ότι τα επενδυτικά προϊόντα ενέχουν επενδυτικούς κινδύνους, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται ο κίνδυνος απώλειας μέρους ή του συνόλου του επενδυσόμενου κεφαλαίου. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και/ή τα συνδεδεμένα με αυτήν πρόσωπα δεν φέρουν καμία απολύτως ευθύνη για τυχόν συνέπειες (συμπεριλαμβανομένης, ενδεικτικά, της άμεσης, έμμεσης ή επακόλουθης ζημίας, της απώλειας κέρδους, και άλλων απωλειών) που προκύπτουν από τυχόν εξάρτηση ή χρήση της παρούσας έκθεσης, και δεν αναλαμβάνουν καμία νομική υποχρέωση έναντι επενδυτή που θα λάβει άμεσα ή έμμεσα την παρούσα έκθεση. Η τελική επενδυτική απόφαση πρέπει να λαμβάνεται από τον επενδυτή, και την ευθύνη για την επένδυση πρέπει να αναλάβει ο επενδυτής. Όποια στοιχεία έχουν χρησιμοποιηθεί στην παρούσα έκθεση, έχουν ληφθεί από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες, αλλά δεν έχουν επαληθευτεί από ανεξάρτητο φορέα. Λόγω της πιθανότητας λάθους εκ μέρους αυτών των πηγών, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος δεν εγγυάται για την ακρίβεια, τον επίκαιρο χαρακτήρα ή τη χρησιμότητα οποιασδήποτε πληροφορίας. Οι πληροφορίες και οι απόψεις που περιέχονται στην παρούσα έκθεση υπόκεινται σε μεταβολές χωρίς προειδοποίηση, και δεν υφίσταται υποχρέωση επικαιροποίησης των πληροφοριών και των απόψεων που περιέχονται στην παρούσα έκθεση. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, οι συνδεδεμένες με αυτήν εταιρείες, οι εκπρόσωποί της, τα στελέχη της και/ή το προσωπικό της ή άλλα πρόσωπα που σχετίζονται με αυτήν, δεν αναλαμβάνουν καμία ευθύνη ή υποχρέωση σε σχέση με την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα έκθεση, ή για οποιαδήποτε ζημία, εν γένει, που απορρέει από τυχόν χρήση της παρούσας έκθεσης, συμπεριλαμβανομένων των επενδυτικών αποφάσεων που βασίστηκαν στην παρούσα έκθεση. Η παρούσα έκθεση δεν υποτίθεται ότι περιέχει όλες τις πληροφορίες που μπορεί να χρειάζεται ένας υποψήφιος επενδυτής. Οι αποδέκτες της παρούσας έκθεσης θα πρέπει να αξιολογούν σε ανεξάρτητη βάση τις ειδικές πληροφορίες και απόψεις που περιέχονται σε αυτήν, και να ζητούν τις συμβουλές των επαγγελματιών και οικονομικών συμβούλων της επιλογής τους σε σχέση με οποιοδήποτε επενδυτικό, οικονομικό, νομικό, επιχειρηματικό, φορολογικό, λογιστικό ή κανονιστικό ζήτημα, πριν προβούν σε οποιαδήποτε επένδυση ή πριν πραγματοποιήσουν οποιαδήποτε συναλλαγή σχετικά με πληροφορίες και απόψεις που πραγματεύεται η παρούσα έκθεση.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. συνέταξε και δημοσίευσε την παρούσα έκθεση απολύτως ανεξάρτητα από οποιαδήποτε συνδεδεμένη με αυτήν εταιρεία και, ως εκ τούτου, όλες οι δεσμεύσεις, απόψεις, προβλέψεις, αξιολογήσεις ή ενδεικτικές τιμές που διατυπώνονται στις εν λόγω εκθέσεις μπορεί να διαφέρουν ουσιαστικά από τυχόν παρόμοιες εκθέσεις οι οποίες εκδίδονται από συνδεδεμένες εταιρείες, και μπορεί να βασίζονται σε διαφορετικές πηγές και μεθοδολογίες. Η παρούσα έκθεση δεν απευθύνεται σε, ούτε προορίζεται για, διανομή προς χρήση από πρόσωπα ή οντότητες που είναι πολίτες ή κάτοικοι ή έχουν έδρα σε οποιαδήποτε τοποθεσία, κράτος, χώρα ή άλλη δικαιοδοσία στην οποία η εν λόγω διανομή, δημοσίευση, διάθεση ή χρήση αντίκειται προς τους σχετικούς νόμους, κανονισμούς ή κανόνες. Η παρούσα έκθεση προστατεύεται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας και δεν επιτρέπεται η τροποποίηση, αναπαραγωγή ή αναδημοσίευση ή μεταβίβασή της, είτε άμεσα είτε έμμεσα, σε οποιοδήποτε τρίτο μέρος, εν όλω ή εν μέρει, χωρίς προηγούμενη γραπτή συγκατάθεση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Όλες οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα έκθεση εκφράζουν με ακρίβεια τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη αποκλειστικά, όσον αφορά καθένα και όλα τα θέματα που καλύπτονται. Περαιτέρω, βεβαιώνεται ότι κανένα μέρος της αποζημίωσης του συντάκτη της έκθεσης δεν είχε, ούτε έχει, ούτε θα έχει άμεση ή έμμεση σχέση με τις συγκεκριμένες θέσεις ή τις απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα έκθεση.

# Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις:

Επενδυτική διάθεση και στρατηγικές

## **Βουμβάκη Τζέση**

*Deputy Chief Economist*

(+30) 210 334 1549

e-mail: fvoumv@nbg.gr

## **Κουτούζου Αθανασία**

*Head of Entrepreneurship & Business Analysis*

(+30) 210 334 1528

e-mail: koutouzou.ath@nbg.gr

## **Κρόμπας Ιωάννης**

*Economist*

(+30) 210 334 1207

e-mail: krompas.ioannis@nbg.gr

## **Τζιοβάρια Αφροδίτη**

*Economist*

(+30) 210 334 1458

e-mail: tziovara.afroditi@nbg.gr